

กิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ เรื่อง เหตุการณ์สำคัญของระบอบการปกครองไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร

An Experiential Learning Activity Based on Developing Critical Thinking Skills on Thai Political System Stories for Matthayom 2 Students in Ratchathewi, Bangkok

กัญญารัตน์ กัณทษา¹, วศิณ ปัญญาวุฒตระกูล²

^{1,2}มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก, ประเทศไทย

Kanyarat Kunthasa¹, Wasin Punyawuttakul²

^{1,2}Naresuan University, Phitsanulok, Thailand

✉: Kanyaratku66@nu.ac.th
(Author Corresponding Email)

Received: 17 April 2025; Revised: 28 April 2025; Accepted: 15 May 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 2) เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ เรื่อง เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิจัยและเก็บข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์ครูสอนวิชาสังคมศึกษา และนักเรียนกลุ่มทดลองระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลผ่านการจำแนกประเด็นศึกษาตามที่กำหนด ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลแบบสามเส้า ด้านข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง 2) กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ เรื่อง เหตุการณ์สำคัญของระบอบการปกครองไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในปัจจุบันยังคงมีลักษณะการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการบรรยายและการท่องจำเป็นหลัก ประกอบกับปริมาณเนื้อหาที่ค่อนข้างมาก ส่งผลให้ผู้เรียนขาดความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ และไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้กับหลักเหตุผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ เรื่อง เหตุการณ์สำคัญของระบอบการปกครองไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ส่งผลให้นักเรียนเกิดพัฒนาการด้านทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และ สังเคราะห์

ข้อมูลได้ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ประสบการณ์เป็นฐาน, ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์, ระบบการปกครอง

Abstract

This research aimed to 1) study the current situation and problems of organizing learning activities in the social studies, religion and culture subject group on the topic of important changes in the Thai political system for Matthayom 2 students; 2) to develop experiential learning activities as a base for developing critical thinking skills on the topic of major changes in the Thai political system for Matthayom 2 students in Ratchathewi District, Bangkok. This research is qualitative research. The research method and data collection were conducted through interviews with social studies teachers and experimental group of Matthayom 2 students in Ratchathewi District, Bangkok. The data were analyzed through classification of study issues as specified. Data reliability was checked by triangulating the data. The research instruments consisted of 1) semi-structured interview forms. 2) Experiential learning activities to develop critical thinking skills on important events of the Thai political system for Matthayom 2 students. The research results found that 1) the current situation and problems in organizing learning activities: there is quite a lot of learning content. Teaching involves memorization and lectures, which causes learners to not cooperate in learning and lack analytical thinking that is linked to logic. 2) Organizing learning activities using experience as a base to develop critical thinking skills on important events of the Thai political system for Matthayom 2 students. This results in students developing critical thinking skills, knowing how to analyze and synthesize more, and seeing their own abilities more.

Keywords: Experiential learning, Critical thinking skills, Thai political system

1. บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้ให้ความหมายของการศึกษาไว้ว่า การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม การที่คนในสังคมจะเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศควรต้องเริ่มต้นที่การศึกษา เนื่องจากการศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติของประเทศไทย พ.ศ.2553 (ฉบับที่ 3) ได้กล่าวถึงเป้าประสงค์และหลักการที่นำมาใช้จัดการศึกษาว่า การศึกษาต้องจัดขึ้นเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นคนที่เต็มคน เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งกายภาพและจิตใจ มีสติปัญญา สามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559) โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งต้องเรียนรู้เพื่อที่จะสามารถสร้างความเจริญงอกงามของตนผ่านการกระทำต่าง ๆ โดยการเรียนรู้นั้นเกิดขึ้นตลอดเวลา ไม่ได้เกิดเฉพาะเวลาสอนเท่านั้น แม้ว่าจะออกจากระบบการศึกษาไปแล้วแต่การเรียนรู้ก็ยังเกิดขึ้นตลอดชีวิตและสามารถเปลี่ยนแปลงคนผู้นั้นไปเรื่อย ๆ ดังเช่นที่ อธิป อนันต์กิตติกุล (2564 : 2) ให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้ว่า “การเรียนรู้สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนอย่างถาวร ฉะนั้นในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ จะใช้วิธีการสอนแบบดั้งเดิม ซึ่งเป็นการบรรยายให้ความรู้แบบครูผู้สอนเป็นศูนย์กลางก็จะขาดประสิทธิภาพ จึงต้องมีการนำเอารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบต่าง ๆ เข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะในวิชาสังคมศึกษาที่มีขอบข่ายของสาระวิชาค่อนข้างกว้าง และครอบคลุมประเด็นจำนวนมาก ดังจะ

เห็นได้จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน”

การจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นการจัดการศึกษาแบบบูรณาการที่มุ่งเน้นเกี่ยวกับการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว และมนุษย์กับสถาบันต่าง ๆ ในสังคม โดยรัฐบาลได้กำหนดขอบข่ายของเนื้อหาในรายวิชาสังคมศึกษาเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการปลูกฝังความรู้ ทักษะ ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสังคมเพื่อพัฒนาไปสู่การสร้างความเป็นพลเมืองดีในแบบที่รัฐต้องการ โดยในรายวิชาหน้าที่พลเมือง เป็นรายวิชาที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ ความเข้าใจเพื่อเตรียมความพร้อมผู้เรียนสู่การมีส่วนร่วมในสังคมอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความรู้เรื่องการเป็นพลเมือง การส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนัก และเข้าใจระบอบประชาธิปไตย การบริหารจัดการของภาครัฐ ตลอดจนวิถีปฏิบัติตามกฎหมาย มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะ และความรู้ในการชั่งน้ำหนักหลักฐาน อภิปราย และให้เหตุผลการสำรวจประเด็นทางการเมืองและสังคม อย่างมีวิจารณญาณ (ณิชากร เรียงรุ่งโรจน์, 2566) การศึกษาเหตุการณ์สำคัญของระบอบการปกครองไทยมีความสำคัญต่อการเข้าใจบริบททางการเมืองและสังคมของประเทศ การวิเคราะห์เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ช่วยให้เห็นภาพรวมของพัฒนาการทางการเมือง การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการทางการเมือง นอกจากนี้ ยังช่วยสร้างความตระหนักรู้ในหมู่ประชาชนเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ในการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย การเข้าใจเหตุการณ์สำคัญในอดีตจะเป็นแนวทางในการพัฒนานโยบายที่ตอบสนองต่อความต้องการและปัญหาของสังคมในปัจจุบัน

ผู้วิจัยได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่การสอนในรายวิชาหน้าที่พลเมืองของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยหลังจากการเก็บข้อมูลการเรียนการสอนและสังเกตการณ์การจัดการเรียนรู้ที่ผ่านมาพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่สามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข่าวสารและเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ปกครองได้อย่างเหมาะสมเพียงเล็กน้อย นักเรียนไม่สามารถแสดงเหตุผลหรือข้อสนับสนุนเพิ่มเติมได้ สืบเนื่องมาจากยังขาดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ที่เป็นการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ที่มีความสำคัญในการนำมาใช้ประกอบในการตัดสินใจ และนอกจากนี้ กระบวนการเรียนการสอนในรายวิชาหน้าที่พลเมืองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ยึดเอกสารตำรามากเกินไปที่จะใช้ประสบการณ์ของตัวผู้เรียนเป็นฐาน ในการจัดการเรียนรู้จึงส่งผลเชื่อมโยงไปสู่การขาดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียน ดังนั้น การพัฒนาทักษะ การคิดเชิงวิพากษ์ ในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดอย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตัวเอง (ณัฐพงศ์ ลำภูทอง, 2565) ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานการที่มุ่งเน้นจัดการเรียนการสอนผ่านประสบการณ์จริง ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในประเด็นมุมมองที่หลากหลาย บูรณาการการจัดการเรียนรู้โดยการตั้งคำถาม นำไปสู่การค้นหาคำตอบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนในโลกแห่งความจริง (ตะวัน ไชยวรรณ, 2564) การเรียนรู้ในรูปแบบการเรียนรู้เชิงประสบการณ์และการสะท้อนคิดเชิงวิพากษ์ เป็นกรอบในการดำเนินงานเพื่อสร้างความรู้ ทักษะ และเจตคติ ด้วยการบูรณาการแนวคิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เป็นกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ชีวิต สู่การสะท้อนความคิดเชิงวิพากษ์ ที่เป็นกระบวนการคิดและการตัดสินใจ โดยใช้วิจารณญาณและมอง

เหตุผลรอบด้าน เกิดการคิดวิเคราะห์ เปรียบเทียบในการแก้ไขปัญหา ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและสามารถเพิ่มทักษะให้กับผู้เรียน จะช่วยให้ผู้เรียนหาเหตุผลในการตัดสินใจ การแก้ปัญหาที่จะแสดงความคิดเห็นรวบยอดจากประสบการณ์ที่เกิดขึ้น

จากความสำเร็จและสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้สนใจที่จะศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ เรื่อง เหตุการณ์สำคัญของระบอบการปกครองไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะทางการคิดวิเคราะห์ที่ในบริบทของเหตุการณ์สำคัญทางการเมืองการปกครองไทย ที่มีผลต่อการพัฒนาประเทศและสังคม ให้นักเรียนได้ใช้ประสบการณ์เป็นฐานในการเรียนรู้และสามารถเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับประสบการณ์ที่เคยมีมา ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายและลึกซึ้งยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังจะช่วยกระตุ้นความสนใจ และ การมีส่วนร่วมของนักเรียน ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

2.2 เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ เรื่อง เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ เรื่อง เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร มุ่งเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย จังหวัด กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2567 โดยมีกระบวนการดำเนินการ คือ การบรรยายความรู้สึก การประเมินการวิเคราะห์ การสรุป และการวางแผนเพื่อนำไปใช้ ประกอบด้วย 4 ระดับ คือ ระดับปกติ ระดับความเข้าใจ ระดับการสะท้อนคิด และระดับการสะท้อนคิดเชิงวิพากษ์

3.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

3.1.1. บุคคลากรครูโรงเรียนขนาดใหญ่ ในเขตราชเทวี จังหวัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2567 ผู้มีประสบการณ์ทางการจัดการเรียนการสอน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ได้แก่ ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย จำนวน 3 คน โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3.1.2. นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้องเรียน ทั้งหมด 18 คน โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) โดยการใช้แนวคำถาม เป็นการสัมภาษณ์โดยตรง ประกอบด้วย 2 ตอน คือตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์ และ ตอนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 5 ข้อ

3.2.2. แนวคำถามในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้แนวคำถามในการสนทนากลุ่มแบบไม่มีโครงสร้าง เป็นการสนทนาแบบไม่เคร่งครัด เพื่อให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก มีอิสระในการตอบคำถาม

3.2.3. แบบบันทึกภาคสนามระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (Field notes) เป็นแบบบันทึกที่ใช้สำหรับจดบันทึกข้อมูลต่างๆ ระหว่างการดำเนินการวิจัยจากกิจกรรมการเรียนรู้

3.2.4. แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วม ในการให้ข้อมูลความรู้กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ตลอดจนสังเกตพฤติกรรมกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ และสังเกตการณ์ โดยเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมด้วยกันกับบุคคลหรือกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดครบถ้วน

3.2.5. แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย จำนวน 6 ชั่วโมง โดยบูรณาการการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ตามขั้นตอนการสะท้อนคิดเชิงวิพากษ์

3.2.6. คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ซึ่งประกอบไปด้วยเนื้อหาการเรียนรู้ ดังนี้

3.2.3.1. การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475

3.2.3.2. เหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516

3.2.3.3. เหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519

3.2.3.4. เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ พ.ศ. 2535

3.2.3.5. เหตุการณ์ปฏิวัติ 19 กันยายน พ.ศ. 2549

3.2.3.6. เหตุการณ์ทางการเมืองในปัจจุบัน (พ.ศ. 2549 - พ.ศ. 2566)

3.3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบด้วยตนเอง ดังนี้

3.3.1. การศึกษารวบรวมข้อมูลจาก เอกสาร หรือ ข้อมูล ที่เกี่ยวกับงานวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม เรื่องเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตลอดจนแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์

3.3.2. การสัมภาษณ์ (In - depth Interview)

ผู้วิจัยลงพื้นที่ทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ โดยการใช้แนวคำถามปลายเปิดเป็นการสัมภาษณ์โดยตรง ประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์ และ ตอนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม เรื่อง เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 5 ข้อ

3.4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction) โดยการวิเคราะห์สรุปข้อมูล ซึ่งเป็นแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) ที่ได้จากการจัดการเรียนการสอน แบบบันทึกภาคสนามระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม การร่วมตอบคำถามของนักเรียน และผลงานของนักเรียน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย หลังจากนั้นนำเสนอรายงานแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์

3.5. การตรวจสอบข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบคุณภาพความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้เกิดความถูกต้อง ด้วยวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า โดยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์การสังเกต และเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูล พร้อมทั้งได้รับการทบทวนจากอาจารย์ที่ปรึกษา จากนั้นจึงจัดจำแนกข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และวิเคราะห์ภายใต้กรอบแนวคิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์และการสะท้อนคิดเชิงวิพากษ์

4. ผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ เรื่อง เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยขอนำเสนอตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

4.1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) โดยการใช้แนวคำถามปลายเปิด ดำเนินการศึกษาเพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทั้ง 2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งประกอบไปด้วยครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย จำนวน 3 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้องเรียน ทั้งหมด 18 คน โดยได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ดังนี้

ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนสันติ

ราชภัฏวิทยาลัย จำนวน 3 คน ซึ่งจากการสัมภาษณ์ข้อมูล ผู้วิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เรื่อง เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นดังนี้

1) ปัจจุบันการเรียนการสอนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมือง ในมุมมองของนักเรียนเป็นอย่างไร

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการเรียนรู้ของผู้เรียนมากขึ้น การเรียนการสอนในยุคนี้ มีการบูรณาการการใช้เทคโนโลยีเข้ามาจัดการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ สืบค้น ได้ด้วยตนเอง เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม เน้นไปที่แนวคิดองค์รวม มากกว่าที่จะเน้นที่เนื้อหา ซึ่งในกิจกรรมจะสอดแทรกเนื้อหาให้นักเรียนเข้าไปด้วย เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นถึงสภาพจริง และสามารถร่วมกันวิเคราะห์ถึงสาเหตุของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้

2) กิจกรรมในการเรียนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมืองที่ผ่านมาเป็นอย่างไร

มีการบูรณาการการเรียนการสอนร่วมกับการเรียนรู้รายวิชาพื้นฐาน เน้นเนื้อหาให้นักเรียนท่องจำ และมีการสอดแทรกกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนได้แสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์ แต่ในบางครั้งเมื่อเนื้อหาที่มีจำนวนมาก จึงทำให้นักเรียนรู้สึกเบื่อหน่ายกับเนื้อหาในการเรียนวิชาหน้าที่พลเมือง

3) ปัญหาที่พบในการเรียน รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมืองมีหรือไม่ ถ้ามีเป็นอย่างไร

มี และ พบว่าผู้เรียนบางคนไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่ม ไม่ทำงานร่วมกับเพื่อนในกลุ่ม ขาดการคิดวิเคราะห์ที่เชื่อมโยงกับหลักเหตุผล เพราะ ปัญหาที่พบ คือ เนื้อหาในรายวิชาสังคมศึกษาค่อนข้างมาก ทำให้นักเรียนไม่ค่อยสนใจในเนื้อหาเท่าที่ควร และนักเรียนขาดความเข้าใจต่อการนำมาปรับใช้กับตนเองในชีวิตประจำวัน

4) กิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมืองที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ควรเป็นอย่างไร

ควรมีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม มีการตั้งคำถามให้นักเรียนได้ร่วมกันตอบคำถาม โดยใช้หลักการให้สมเหตุสมผล มีการกำหนดประเด็นปัญหาให้ผู้เรียน ได้ร่วมกันอภิปรายเป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วม เพื่อให้ให้นักเรียนได้เห็นถึงความแตกต่างทางด้านความคิดของแต่ละคน และใช้ข้อมูลเหตุผล และความรู้สึกในการวิพากษ์ และยอมรับในความเห็นที่แตกต่างกัน มีกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันเพื่อสร้างประสบการณ์ให้กับนักเรียน

5) การเรียนการสอน รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมือง นักเรียนต้องการให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะอย่างไร

การจัดการเรียนรู้ตามหลักประชาธิปไตย การจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อสนับสนุน ความเป็นพลเมือง การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีการบูรณาการความรู้ที่หลากหลายจากการลงมือปฏิบัติ ผู้สอนควรจัด

สภาพแวดล้อมที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง มีความท้าทายและมีพื้นที่ปลอดภัย เลือกใช้สื่อที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน มีการใช้คำถามในการกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนอยู่ตลอดเวลา เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนต่อกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างและเตรียมผู้เรียนเข้าสู่การเป็นพลเมืองในสังคมต่อไป

ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้องเรียน ทั้งหมด 18 คน ในประเด็นสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ หัวข้อปัจจุบัน การเรียนการสอนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมือง พบว่า เนื้อหาการเรียนมีปริมาณมาก ส่งผลให้ผู้เรียนไม่สามารถทำความเข้าใจได้ในบางประเด็น โดยเฉพาะเนื้อหาที่มีความซับซ้อนและต้องอาศัยการท่องจำจำนวนมาก ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถตอบคำถามของครูได้อย่างถูกต้อง ผู้เรียนยังพบว่าการถ่ายทอดเนื้อหาบางส่วนของครูยังไม่ชัดเจนเพียงพอที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจ และลักษณะการเรียนการสอนในบางช่วงมีความน่าเบื่อ ไม่ดึงดูดความสนใจของผู้เรียน

สรุปได้ว่าสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม เรื่อง เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เนื้อหาการเรียนในรายวิชาสังคมศึกษามีปริมาณค่อนข้างมาก ส่งผลให้ผู้เรียนไม่สามารถทำความเข้าใจในบางประเด็นได้อย่างชัดเจน อีกทั้งรูปแบบการจัดการเรียนการสอนส่วนใหญ่ ยังเน้นการบรรยาย การท่องจำเป็นหลัก ซึ่งมีลักษณะที่เข้าใจยากและไม่จูงใจ ส่งผลให้ผู้เรียนบางคนเกิดความเบื่อหน่าย ไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่ม และไม่สามารถทำงานร่วมกับเพื่อนในกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ผู้เรียนยังขาดการคิดวิเคราะห์ที่เชื่อมโยงกับหลักเหตุผล และไม่สามารถนำเนื้อหาที่เรียนไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

4.2 เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ เรื่อง เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย สำหรับนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัยพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ เรื่อง เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 6 แผน แผนการเรียนรู้ละ 50 นาที ดังนี้

- กิจกรรมที่ 1 “เสียงแห่งการเปลี่ยนแปลง”
- กิจกรรมที่ 2 : “บทเรียนจากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม เพื่อสังคมประชาธิปไตย”
- กิจกรรมที่ 3 : “Democracy Under Fire”
- กิจกรรมที่ 4 : “Black May Echoes of Democracy”
- กิจกรรมที่ 5 : “เปิดแฟ้มประวัติศาสตร์ 19 กันยายน 2549”
- กิจกรรมที่ 6 : “ถอดรหัสการเมือง”

จากการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ เรื่อง เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ครบทั้ง 6 กิจกรรม ผู้วิจัยได้มีการใช้แบบสัมภาษณ์นักเรียนหลังจากการเข้าร่วมชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยได้ข้อมูลที่ประกอบไปด้วย 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 สภาพการจัดการเรียนรู้

1) การเรียนการสอนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมืองเป็นอย่างไร

พบว่า นักเรียนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนโดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ เรื่อง เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย โดยชุดกิจกรรมมีเนื้อหาที่ชัดเจน เข้าใจง่าย มีสื่อการสอนที่ตรงกับความสนใจ ครอบคลุมเนื้อหา

ส่วนที่ 2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1) เนื้อหาที่ใช้ในการเรียนการสอนในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมืองในปัจจุบันมีลักษณะเป็นอย่างไร

พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความเข้าใจในความสำคัญและเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ในเรื่องเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย แม้บางเนื้อหาจะมีความซับซ้อนและยากต่อความเข้าใจ ในบางช่วง แต่ครูผู้สอนได้ให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมเสริมที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ ส่งผลให้นักเรียนสามารถทำความเข้าใจเนื้อหาได้อย่างเป็นลำดับและต่อเนื่อง

2) กิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมืองที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์อย่างไร

พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังจากได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ในหัวข้อเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย พบว่าผู้เรียนมีพัฒนาการด้านการคิดวิเคราะห์ และการสังเคราะห์มากยิ่งขึ้น รวมถึงเกิดความตระหนักในศักยภาพของตนเอง กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ครูนำมาใช้ เช่น การนำเสนอผ่านสื่อและกิจกรรมโต้ว่าที่ เป็นกิจกรรมที่มีความน่าสนใจและสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดมุมมองใหม่ๆ ในการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วนที่ 3 การวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนรู้

1) ครูผู้สอนมีการวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการคิดเชิงวิพากษ์ ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมืองอย่างไรบ้าง

พบว่า ครูผู้สอนได้ดำเนินการวัดผล และประเมินผลการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลาย และมีประสิทธิภาพ โดยใช้วิธีการที่ครอบคลุมทั้งการตอบคำถาม การทำใบงาน การสร้างชิ้นงาน และกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนในยุคปัจจุบัน นักเรียนมีความเห็นว่าวิธีการวัดผล และประเมินผลดังกล่าวเป็นแนวทางที่เหมาะสม เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนรู้อย่างรอบด้าน

2) ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมืองมากน้อยเพียงใด

ผลการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แสดงให้เห็นว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังจา
เข้าร่วมการเรียนการสอนโดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ เรื่องเหตุการณ์การ
เปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนในระดับสูง โดย
เนื้อหาที่ใช้ในการเรียนการสอนมีความครบถ้วน ครอบคลุมตามสาระสำคัญ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่น่าสนใจ
เข้าใจง่าย และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างแท้จริง

ส่วนที่ 4 ปัญหาที่พบและข้อเสนอแนะ

1) ปัญหาและข้อเสนอแนะที่พบในการเรียนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระ หน้าที่พลเมือง

พบว่า นักเรียนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เห็นควรให้มีการเพิ่มเกมในการเรียนการสอน เพื่อ
เพิ่มความน่าสนใจ มีตัวอย่างที่บูรณาการได้ง่ายขึ้น ทั้งนี้ หากสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียนได้
อย่างเหมาะสม ย่อมเป็นแนวทางที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและเชื่อมโยงกับบริบทจริงได้อย่าง
มีประสิทธิภาพ

จากการนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์
เรื่อง เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เขต
ราชเทวี กรุงเทพมหานคร มาใช้ และใช้แบบสัมภาษณ์นักเรียนหลังจากการเข้าร่วมชุดกิจกรรมการเรียนรู้
พบว่านักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความพึงพอใจในระดับสูงต่อการจัดการเรียนการสอน โดยใช้
ประสบการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ เรื่อง เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบ
การปกครองไทย ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีเนื้อหาที่ชัดเจน มีการเรียบเรียงข้อมูลอย่างเป็นระบบ ทำให้ผู้เรียน
สามารถทำความเข้าใจได้ง่าย มีการใช้สื่อประกอบการสอนที่สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน และ
ครอบคลุมเนื้อหาตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้ ถึงแม้ว่า บางส่วนของเนื้อหาอาจมีความซับซ้อนหรือยากต่อ
การทำความเข้าใจของผู้เรียนในระยะแรก แต่ครูผู้สอนได้ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความเข้าใจผ่าน
กิจกรรมเสริมต่างๆ ที่ออกแบบได้อย่างเหมาะสม ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจเนื้อหาได้อย่างต่อเนื่อง
และมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านทักษะการคิดเชิงวิพากษ์เพิ่มมากขึ้น สามารถคิดวิเคราะห์และ
สังเคราะห์ข้อมูลได้อย่างเป็นระบบ อีกทั้งเกิดความตระหนักในศักยภาพของตนเองมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ครูผู้สอนได้
ใช้วิธีการวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและมีประสิทธิภาพ ซึ่งเอื้อ ต่อการ
ตรวจสอบผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างครอบคลุม ทั้งนี้ นักเรียนมีข้อเสนอแนะว่า ควรเพิ่มกิจกรรมใน
รูปแบบเกมเพื่อสร้างความน่าสนใจ และช่วยให้การเรียนรู้เนื้อหาที่มีความเข้าใจง่ายขึ้น รวมทั้งเห็นว่าการจัด
กิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียนอย่างเหมาะสม จะสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับบริบทจริงได้อย่าง
มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

5. อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา เรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ เรื่อง เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้วิจัยอภิปรายผลวิเคราะห์เชิงพรรณนา โดยสรุปผลการศึกษิตตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ผลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า เนื้อหาการเรียนรู้มีปริมาณมาก ส่งผลให้ผู้เรียนไม่สามารถทำความเข้าใจได้ในบางประเด็น โดยเฉพาะเนื้อหาที่มีความซับซ้อนและต้องอาศัยการท่องจำจำนวนมาก ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถตอบคำถามของครูได้อย่างถูกต้อง ผู้เรียนยังพบว่า การถ่ายทอดเนื้อหาบางส่วนของครูยังไม่ชัดเจนเพียงพอที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจ และลักษณะการเรียนการสอนในบางช่วงมีความน่าเบื่อ ไม่ดึงดูดความสนใจของผู้เรียนซึ่งการสอนแบบบรรยายนั้นเป็นกระบวนการที่ครูเตรียมเนื้อหาสาระ มาบรรยาย บอกเล่า หรืออธิบาย เนื้อหาสาระความรู้หรือสิ่งที่ต้องการสอนแก่ผู้เรียนให้แก่ผู้เรียน (ทศนา แคมมณี, 2550) สาเหตุที่ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา หรือวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม ยังใช้รูปแบบการสอนแบบบรรยายเป็นหลักมาจากจุดมุ่งหมายของการสอนแบบบรรยาย เพื่อช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ในเวลาจำกัด และมีทิศทางการเรียนรู้ไปในแนวทางเดียวกัน (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2550) อันเนื่องมาจากสภาพปัญหาของความสมดุลระหว่างเนื้อหาวิชาสังคมศึกษากับเวลา ไม่สอดคล้องกัน จึงทำให้เป็นการยากที่จะนำรูปแบบวิธีการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมาใช้ อย่างไรก็ตามเนื่องจากนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ตลอดจนการสนับสนุนจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาและโรงเรียน ส่งผลให้การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้ครูเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ให้เป็นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) มากยิ่งขึ้น Active Learning หรือ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก คือ กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง ผ่านการลงมือปฏิบัติ โดยมีครูเป็นผู้คอยให้คำแนะนำ อำนวยความสะดวกและออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ (สถาพร พฤษภูมิกุล, 2555) ส่งผลให้สถานการณ์การจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาในปัจจุบันมีการนำเอา รูปแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) มาใช้โดยใช้กระบวนการคิดเชิงวิพากษ์เป็นแนวทางหลักในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งถือเป็นเป้าหมายสำคัญของการศึกษา และเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ รวมถึงการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ที่สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 (จุฑามาส โหยงไท, 2561)

2. การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ เรื่อง เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย จำนวน 6 ชั่วโมง บูรณาการการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ตามขั้นตอนการสะท้อนคิดเชิงวิพากษ์ 4 ระดับ คือ ระดับปกติ

ระดับความเข้าใจ ระดับการสะท้อนคิด และระดับการสะท้อนคิดเชิงวิพากษ์ พร้อมกับคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ซึ่งประกอบไปด้วยเนื้อหาการเรียนรู้ เรื่อง การเปลี่ยนแปลงการปกครองพ.ศ. 2475, เหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516, เหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519, เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ พ.ศ. 2535, เหตุการณ์ปฏิวัติ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 และเหตุการณ์ทางการเมืองในปัจจุบัน (พ.ศ. 2549 - พ.ศ. 2566) โดยใช้แนวคำถามในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) แบบไม่มีโครงสร้าง เป็นการสนทนาแบบไม่เคร่งครัด เพื่อให้ผู้เรียนมีอิสระในการตอบคำถาม แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับปรัชญาการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน (Constructivism) โดยให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างบทบาทของผู้เรียนในการสร้างองค์ความรู้ผ่านการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง และการมีปฏิสัมพันธ์กับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของตนเอง และเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับแนวนโยบายการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ซึ่งมุ่งพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนอย่างรอบด้านของกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ทั้งนี้ การคิดเชิงวิพากษ์เป็นกระบวนการคิดอย่างมีระบบ ที่มุ่งเน้นการพิจารณาและประเมินข้อมูลหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับประเด็นต่าง ๆ อย่างรอบด้านและเป็นจริง โดยใช้เกณฑ์ที่ชัดเจนและยึดหลักเหตุผลเป็นพื้นฐาน เพื่อให้ได้ข้อสรุปหรือคำตอบที่เหมาะสมที่สุด อันสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจ การประเมิน หรือการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (จุฑามาส โหยงไท, 2561)

ผลที่เกิดจากการดำเนินชุดกิจกรรม คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความพึงพอใจในระดับสูงต่อการเรียนการสอนโดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ เรื่อง เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย โดยชุดกิจกรรมมีเนื้อหาที่ชัดเจน เข้าใจง่าย ใช้สื่อการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน และครอบคลุมเนื้อหาตามจุดประสงค์ของหลักสูตร ถึงแม้ว่าเนื้อหาบางส่วนจะมีความซับซ้อนหรือยากต่อความเข้าใจในระยะแรก แต่ครูผู้สอนได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมความเข้าใจของผู้เรียนผ่านกิจกรรมเสริมที่ออกแบบอย่างเหมาะสม ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจเนื้อหาได้อย่างเป็นลำดับ นอกจากนี้ ผู้เรียนยังมีพัฒนาการด้านทักษะการคิดเชิงวิพากษ์มากยิ่งขึ้น โดยสามารถวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลได้ดีขึ้น และตระหนักถึงศักยภาพของตนเองอย่างชัดเจน ทั้งนี้ ครูผู้สอนยังมีการวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลายและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนในยุคปัจจุบัน อีกทั้งนักเรียนยังมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า ควรเพิ่มกิจกรรมในรูปแบบเกมเพื่อเพิ่มความน่าสนใจ และช่วยให้ตัวอย่างหรือเนื้อหาที่เรียนมีความเข้าใจง่ายขึ้น รวมถึงเสนอให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน เพื่อเชื่อมโยงความรู้กับสถานการณ์จริง และส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 งานวิจัยนี้เป็นการศึกษากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ เรื่อง เหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย สำหรับนักเรียนชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 2 เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ดังนั้น การนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ควรคำนึงถึงบริบทของสถานศึกษาและผู้เรียนในแต่ละพื้นที่อย่างเหมาะสม

6.1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ เรื่องเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองไทย เป็นการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างเฉพาะ ดังนั้น ก่อนนำรูปแบบดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ในบริบทอื่น ควรมีการศึกษาและทำความเข้าใจบริบทหรือปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องอย่างถ่องแท้ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างมีประสิทธิภาพ

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรมีการศึกษาการใช้กระบวนการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานอย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของผู้เรียนอย่างรอบด้าน อันจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

6.2.2 ควรมีการศึกษาการเปรียบเทียบของการใช้ผลของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ หลังเสร็จสิ้นการวิจัย เพื่อประเมินความต่อเนื่องและความคงที่ของทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ในระยะยาว

6.2.3 ควรกระตุ้นให้ผู้เรียนฝึกการตั้งคำถาม การตอบคำถาม และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ พร้อมทั้งจัดให้มีการศึกษาตัวอย่างผลงานที่ประสบความสำเร็จจากแหล่งสื่อต่าง ๆ เช่น ชี้นงาน รูปเล่ม หรือ คลิปวิดีโอ เพื่อเสริมสร้างและเชื่อมโยงทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ให้เกิดขึ้นอย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. เอกสารชุดแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- จุฑามาส โหยงไทย. (2561). การพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์กับศตวรรษที่ 21. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 9(2), 344–356.
- ณิชกร เรียงรุ่งโรจน์. (2565). พลเมืองกับเมืองน่าอยู่: วิชาพลเมืองสำคัญแค่ไหนกับการขับเคลื่อนเมืองน่าอยู่. [แหล่งข้อมูลออนไลน์].
- ณัฐพงศ์ ลำภูทอง. (2565). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงวิพากษ์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, 7(3), 283–295.
- ตะวัน ไชยวรรณ, & กุลธิดา นุกุลธรรม. (2564). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน: การเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความรู้ของผู้เรียนในโลกแห่งความจริง. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 15(2), 251–263.
- ทิศนา แคมมณี. (2550). *ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2555). *ครูสังคัมศึกษากับการพัฒนาทักษะแก่นักเรียน*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สถาพร พงษ์พิบูล. (2555). คุณภาพผู้เรียนเกิดจากกระบวนการเรียนรู้ (Quality of students derived from active learning). *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา*, 6(2), 1-12.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). *รายงานการวิจัยเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- อชิป อนันต์กิตติกุล. (2564). *การพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกม เรื่อง พัฒนาการความร่วมมือและความขัดแย้งในประวัติศาสตร์สากลของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอน สังคม)*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2550). *หลักการสอน (พิมพ์ครั้งที่ 4, ฉบับปรับปรุง)*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- อิทธิเดช น้อยไม้. (2560). *หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา*. กรุงเทพฯ: โอ เอส พริ้นติ้งเฮ้าส์.
- Dewey, J. (1916). *Democracy and education*. New York: Macmillan.
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.